

RECENZE — MAMINKO, JSI DŮLEŽITÁ JAKO ŠRAŇKY V TUNELU!

Brněnské divadlo Aldente ve spolupráci s o. s. Úsměvy uvedlo v květnu premiéru divadelního představení Maminko, jsi důležitá jako šraňky v tunelu! Pod neobvyklým názvem se skrývá inscenace textů autorů s Downovým syndromem, které se studenty JAMU a herci s DS nazkoušela režisérka Jitka Vrbková, jejíž dcerka Klárinka se rovněž narodila s DS. Premiéra se uskutečnila 11. května v divadle Barka Brno a další reprízy jsou naplánovány na 24. a 25. května.

Ačkoli v ČR působí několik uskupení, která se věnují divadlu pro tělesně či mentálně postižené, ne vždy je výsledkem jejich aktivit divadlo v pravém slova smyslu, tedy samostatné představení, které chce uměleckými prostředky něco smysluplného sdělit či naznačit o světě kolem nás. Jitka Vrbková ve své divadelní tvorbě o takovou výpověď vždy přirozeně usilovala a nejinak tomu je i tentokrát. Podařilo se jí rozehrát dojemně bezprostřední, dětsky hravý a stylově vytríbený mumraj radostného veselí, kterým nevtíravě, ale o to intenzivněji probleskují důležitá témata jako integrace lidí s DS, důležitost rodiny, zejména matky pro každé dítě, nejen to s DS, či diskutabilnost hodnot současné společnosti, která „soudí“ užitečnost jedince podle toho, kolik peněz dokáže vydělat, jak bezproblémově se zařadí do složitého systému fungování nejrůznějších institucí, jak úspěšně působí apod.

Tento hodnotový systém, se kterým jsme srostli natolik, že si často ani neuvědomujeme, že není jediný možný (a snad ani správný), je v představení vtipně ironizován krátkou „televizní reportáží“, ve které herečka s DS zpovídá mladíka u piva – studenta herectví. Po úvodní otázce, „Víte, že nejste normální?“, která v hledišti vzbudí salvu smíchu, se dozvídáme, že student pracuje od nevidím do nevidím, má pošramocené mezilidské vztahy a evidentně pije jako duha. Je potom na divákovi, aby zvážil, jak legitimní je hodnotový systém, který takového studenta bez problému označí za „normálního“ člena společnosti, zatímco člověka s DS, který dovede intenzivně prožívat i malé radosti všedního dne, šíří kolem sebe optimismus a bezvýhradnou lásku a pouze má tu smůlu, že je mu do vínku geneticky dána o něco nižší inteligence, doporučí k oddělení od okolního světa za zdmi speciální školy či ústavu.

Unikátnost divadelního představení Jitky Vrbkové spočívá v tom, že tyto a podobné otázky prezentuje nikoli přímočaře a s předem danými odpověďmi, ale uměleckými prostředky za pomoci výsostně divadelních postupů. Na jevišti tak nesledujeme přednášku nebo úvahy režisérky, ale regulérní umělecký tvar se společenským přesahem. Režisérčin cit pro divadelnost dokazuje přesná práce s temporytmem a světly i promyšlený hudební doprovod Pavla Čadka (violoncello). Hlavním dojmem večera ale zůstává především odzbrojující samozřejmost, se kterou studenti herectví a neherci s DS nadšeně koexistují na divadelních prknech před neméně nadšeným publikem.

Eliška Poláčková, divadelní kritička, PLUS 21, 2014/2